

Viite

Napsauta tähän ja kirjoita viite.

EU:n epävirallinen puolustusministerikokous 29.-30.8. ja EU:n satelliittikeskuksen johtokunta puolustusministerikokoonpanossa 29.8.2023

EU:n puolustusministerit kokoontuvat epäviralliseen kokoukseen Toledossa 29.-30.8. Suomea edustaa osastopäällikkö Janne Kuusela. Ensimmäisen työstunnon aiheena on EU:n sotilaallinen tuki Ukrainalle huomioiden EU:n Ukrainalle antamat turvallisuussitoumukset, EUMAM Ukraine –operaatio, Ukrainan tukeminen tykistöammuksilla jäsenmaiden varastoista ja tykistöammusten yhteishankinnoilla, Euroopan puolustusteollisuuden kapasiteetin vahvistaminen sekä tuki Euroopan rauhanrahaston kautta.

Toisessa työstunnossa keskustellaan Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan ja sen alueellisista ja globaaleista vaikutuksista. Kokous päättyy työlounaaseen ajankohtaisista aiheista, ml. turvallisuustilanne, EU:n sotilaalliset kriisinhallintaoperaatiot Afrikassa ja Länsi-Balkanilla sekä EU:n nopean toiminnan kyky.

Ministerit kokoontuvat 29.8. myös EU:n satelliittikeskuksen (SatCen) johtokunnan kokoukseen, jossa keskustellaan muun muassa SatCenin toiminnan kasvun seurauksista keskuksen budjettiin ja henkilöstöön, keskuksen pysymisestä mukana nopeassa teknologisessä kehityksessä sekä pääsystä satelliittikuvalähteisiin.

EU:n sotilaallinen tuki Ukrainalle huomioiden EU:n Ukrainalle antamat turvallisuussitoumukset

Suomi tukee Euroopan rauhanrahaston käyttöä ja lisäpääomittamista Ukrainan tukemiseksi.

Suomi pitää tärkeinä Eurooppa-neuvoston 29.6.2023 antamia päätelmiä, joissa todetaan Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden olevan valmiita osallistumaan yhdessä kumppanien kanssa tuleviin Ukrainalle annettaviin turvallisuussitoumuksiin, jotka auttavat Ukrainaa puolustautumaan pitkällä aikavälillä, estämään hyökkäykset ja vastustamaan pyrkimyksiä horjuttaa vakautta.

Suomi tukee Ukrainan asevoimien tukemiseksi 15.11.2022 käynnistetyn EU:n sotilaallisen avustusoperaation toimintaa (EU Military Assistance Mission in support of Ukraine, EUMAM Ukraine).

Venäjän hyökkäys Ukrainaan

Suomi korostaa, että EU:n vahvaa poliittista, taloudellista ja sotilaallista tukea Ukrainalle sekä materiaaliapua ja humanitaarista apua Ukrainaan tulee jatkaa ja lisätä. Suomi tukee vankasti Ukrainan itsenäisyyttä, suvereniteettia ja alueellista koskemattomuutta.

Suomi tukee EU:n toimintatapaa, jossa Venäjään kohdistuvia toimia lisätään johdonmukaisesti Venäjän aggression jatkuessa. EU:n on tärkeä pitää huolta yhtenäisestä pakotelinjastaan tilanteen pitkittyessä.

EU:n on tärkeä jatkaa vaikuttamistyötä ja vahvistaa kumppanuuksia globaalisti vastavoimana Venäjälle, joka pyrkii vahvistamaan vastakkainasettelua ja haastamaan kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän.

Suomi on huolestunut Venäjän hyökkäyssodan globaaleista vaikutuksista, kuten viljojen hinnannousun vaikutuksista globaaliin ruokaturvaan.

EU:n satelliittikeskuksen ministerijohtokunta

Suomi pitää tärkeänä vahvistaa EU:n satelliittikeskuksen tukea EU:n ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittiselle päätöksenteolle, YTPP-operaatioille ja kumppanimaille. Nykyisessä turvallisuustilanteessa SatCen on kontribuoinut merkittävästi EU:n tilannetietoisuuden ylläpitoon sekä kumppanimaiden tukeen.

AsialistaEU:n epävirallinen puolustusministerikokous 29.-30.8. ja EU:n satelliittikeskuksen johtokunta puolustusministerikokoonpanossa 29.8.2023

EU:n sotilaallinen tuki Ukrainalle huomioiden EU:n Ukrainalle antamat turvallisuussitoumukset

s. 4, 5, 6, 7, 8, 9

Venäjän hyökkäys Ukrainaan

s. 4, 5, 6, 9, 10

EU:n satelliittikeskuksen ministerijohtokunta

s. 4, 6, 10, 11

Puolustusministeriö

Perusmuistio

EU/1230/2022-PLM-7

Hernberg Anna

17.8.2023

Asia

EU:n epävirallinen puolustusministerikokous 29.-30.8.2023 ja EU:n satelliittikeskuksen johtokunta puolustusministerikokoonpanossa 29.8.2023

Kokous/tapaaminen

EU:n epävirallinen puolustusministerikokous 29.-30.8.2023 ja EU:n satelliittikeskuksen johtokunta puolustusministerikokoonpanossa 29.8.2023

1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET

EU:n puolustusministerit kokoontuvat epäviralliseen kokoukseen Toledossa 29.-30.8. Suomea edustaa osastopäällikkö Janne Kuusela. Ensimmäisen työstunnon aiheena on EU:n sotilaallinen tuki Ukrainalle huomioiden EU:n Ukrainalle antamat turvallisuussitoumukset, EUMAM Ukraine –operaatio, Ukrainan tukeminen tykistöammuksilla jäsenmaiden varastoista ja tykistöammusten yhteishankinnoilla, Euroopan puolustusteollisuuden kapasiteetin vahvistaminen sekä tuki Euroopan rauhanrahaston kautta.

Toisessa työstunnossa keskustellaan Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan ja sen alueellisista ja globaaleista vaikutuksista. Kokous päättyy työlounaaseen ajankohtaisista aiheista, ml. turvallisuustilanne, EU:n sotilaalliset kriisinhallintaoperaatiot Afrikassa ja Länsi-Balkanilla sekä EU:n nopean toiminnan kyky.

Ministerit kokoontuvat 29.8. myös EU:n satelliittikeskuksen (SatCen) johtokunnan kokoukseen, jossa keskustellaan muun muassa SatCenin toiminnan kasvun seurauksista keskuksen budjettiin ja henkilöstöön, keskuksen pysymisestä mukana nopeassa teknologisessä kehityksessä sekä pääsystä satelliittikuvalähteisiin.

2. SUOMEN TAVOITE

EU:n sotilaallinen tuki Ukrainalle huomioiden EU:n Ukrainalle antamat turvallisuus-sitoumukset

- Suomi sitoutuu voimakkaasti tukemaan Ukrainaa ja sen jälleenrakentamista ja on avoin erilaisille rahoitusratkaisuille Ukrainan tukemiseksi.
- Suomi tukee Euroopan rauhanrahaston käyttöä ja lisäpääomittamista Ukrainan tukemiseksi. Rahaston roolia voidaan edelleen kasvattaa Ukrainan jälleenrakennuksen alkaessa.
- On tärkeää varmistaa, että Ukrainan tukea koskevat toimenpiteet toteutetaan nopeasti, joustavasti sekä Ukrainan tarpeet huomioon ottaen. Suomi pitää tärkeinä Eurooppa-neuvoston 29.6.2023 antamia päätelmiä, joissa todetaan Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden olevan valmiita osallistumaan yhdessä kumppanien kanssa tuleviin Ukrainalle annettaviin turvallisuussitoumuksiin, jotka auttavat Ukrainaa puolustautumaan pitkällä aikavälillä, estämään hyökkäykset ja vastustamaan pyrkimyksiä horjuttaa vakautta.
- Suomi katsoo, että EU:n tulee tehdä mahdollisimman pian päätös seuraavasta avustustoimenpiteestä Ukrainalle Euroopan rauhanrahastosta. Lisärahoitusta tarvitaan Ukrainalle annettavan aseellisen ja muun varustetuen jatkamiseksi. On tärkeää saavuttaa pidemmän aikavälin näkymä Ukrainan tukemiseen ja parantaa avun ennakoitavuutta.
- On tärkeää varmistaa, että Ukrainan tukea koskevat toimenpiteet toteutetaan nopeasti, ottaen huomioon, että teollisen tuotantokapasiteetin kasvattaminen vie aikaa.
- Suomi on valmis tutkimaan yhteishankintojen käyttöä Ukrainan tukemiseksi.
- Suomi tukee eurooppalaisen puolustusteollisuuden kapasiteetin vahvistamiseen tähtääviä toimenpiteitä.
- Suomi kannattaa Euroopan puolustusteollisen ja teknologisen perustan (EDTIB) vahvistamista solidaarisuuden periaatteita noudattaen sekä panostamalla koordinaatioon ja priorisointiin. Euroopan puolustusteollisen ja teknologisen perustan kilpailukyvyyn ja tehokkuuden tukemiselle unionin selviytymiskyvyn ja huoltovarmuuden parantamiseksi on olemassa selkeä tarve muuttuneen geopoliittisen tilanteen ja Ukrainan sodan myötä.
- Suomi tukee Ukrainan asevoimien tukemiseksi 15.11. käynnistetyn EU:n sotilaallisen avustusoperaation toimintaa ja tavoitteita (EU Military Assistance Mission in support of Ukraine, EUMAM Ukraine).

Venäjän hyökkäys Ukraina

- Venäjän hyökkäys loukkaa Ukrainan suvereniteettia sekä alueellista koskemattomuutta ja on vakava uhka kansainväliselle rauhalle ja turvallisuudelle. Suomi tukee vankasti Ukrainan itsenäisyyttä, suvereniteettia ja alueellista koskemattomuutta.
- Suomi on tuominnut Venäjän hyökkäyksen Ukrainaan, osallistuu Euroopan unionin pakotteiden toimeenpanoon ja on jäädyttänyt kahdenvälistä yhteistyötä. Suomi on tukenut Ukrainaa muun muassa aseellisesti ja sitoutuu jatkamaan aseapua.
- Suomi korostaa, että EU:n vahvaa poliittista, taloudellista ja sotilaallista tukea Ukrainalle sekä materiaaliapua ja humanitaarista apua Ukrainaun tulee jatkaa ja lisätä.
- Suomi tukee EU:n toimintatapaa, jossa Venäjään kohdistuvia toimia lisätään johdonmukaisesti Venäjän aggression jatkuessa. EU:n on tärkeä pitää huolta yhtenäisestä pakotelinjastaan tilanteen pitkittyessä.
- EU:n on tärkeä jatkaa vaikuttamistyötä ja vahvistaa kumppanuuksia globaalisti vastavoimana Venäjälle, joka pyrkii vahvistamaan vastakkainasettelua ja haastamaan kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän.
- Suomi on huolestunut Venäjän hyökkäyssodan globaaleista vaikutuksista, kuten viljojen hinnannousun vaikutuksista globaaliin ruokaturvaan. Suomi pitää erittäin tärkeänä Mustanmeren viljakuljetussopimuksen jatkamista ja tuomitsee Venäjän päätöksen vetäytyä sopimuksen toimeenpanosta. Venäjän on kannettava vastuunsa globaalista ruokaturvasta ja lopetettava ruoan välineellistäminen sodankäynnissä.

Työlounas ajankohtaisista aiheista

- On Suomen etu vahvistaa EU:n ulkoista toimintakykyä. Suomi katsoo, että EU:n tulee olla globaalisti uskottava toimija, joka kykenee edistämään ja puolustamaan arvojaan ja etujaan sekä tarvittaessa toteuttamaan myös vaativia kriisinhallintaoperaatioita itsenäisesti. EU:n tulee kyetä nopeaan toimintaan, mukaan lukien ripeä päätöksenteko ja valmius käyttää nopean toiminnan kykyjä.

EU:n satelliittikeskuksen johtokunta

- Suomi pitää tärkeänä vahvistaa EU:n satelliittikeskuksen (SatCen) tukea EU:n ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittiselle päätöksenteolle, YTPP-operaatioille ja kumppanimaille. Nykyisessä turvallisuustilanteessa SatCen on kontribuoinut merkittävästi EU:n tilannetietoisuuden ylläpitoon sekä kumppanimaiden tukeen.
- EU:n turvallisuuden ja puolustuksen avaruusstrategian päämäärät avaruuden, turvallisuuden ja puolustuksen synergioiden lisäämiseksi ovat tärkeitä ja SatCenilla on rooli niiden edistämisessä.
- Strategisessa kompassissa sovitun tavoitteen mukaisesti SatCenia tulisi vahvistaa vuoteen 2025 mennessä.

3. NEUVOTTELUTILANNE

Epävirallisessa ministerikokouksessa on esillä EU:n sotilaallinen tuki Ukrainalle huomioiden EU:n Ukrainalle antamat turvallisuussitoumukset sekä Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja sen alueelliset ja globaalit vaikutukset. Euroopan rauhanrahaston kautta on tähän mennessä myönnetty Ukrainalle puolustusmateriaalitukea noin 5,6 miljardia euroa. Lisäksi esitykset kahdeksannesta 500 miljoonan euron suuruudesta avustustoimenpiteestä sekä 1 miljardin euron lisärahoituksesta ovat käsittelyssä. Euroopan ulkosuhdehallinto on myös tehnyt alustavan ehdotuksen 20 miljardin euron suuruisen Ukrainan puolustusrahaston perustamisesta Euroopan rauhanrahaston yhteyteen. EUMAM Ukraine -operaation koulutus etenee hyvin. Tavoite 30 000 koulutetusta ukrainalaisesta saavutetaan vuoden loppuun mennessä, ellei jo aiemmin. Operaatioon osallistuu tällä hetkellä 17 jäsenmaata.

4. TAUSTA

EU:n sotilaallinen tuki Ukrainalle huomioiden EU:n Ukrainalle antamat turvallisuussitoumukset

EU on reagoinut Venäjän hyökkäykseen voimakkailla kumppaneiden kanssa koordinoituilla pakotteilla sekä lisäämällä tukeaan Ukrainalle.

Eurooppa-neuvosto totesi 29.6.2023 antamissaan päätelmissä, että Euroopan unioni ja sen jäsenvaltiot ovat valmiita osallistumaan yhdessä kumppanien kanssa tuleviin Ukrainalle annettaviin turvallisuussitoumuksiin, jotka auttavat Ukrainaa puolustautumaan pitkällä aikavälillä, estämään hyökkäykset ja vastustamaan pyrkimyksiä horjuttaa vakautta. Päätelmissä todetaan, että EU ja sen jäsenvaltiot tarkastelevat tässä yhteydessä pikaisesti tällaisen osallistumisen menettelytapoja. Nämä sitoumukset tehdään kunnioittaen kaikilta osin tiettyjen jäsenvaltioiden turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa ja ottaen huomioon kaikkien jäsenvaltioiden turvallisuus- ja puolustusedut.

Euroopan rauhanrahaston (*European Peace Facility*, EPF) kautta on tähän mennessä myönnetty Ukrainalle puolustusmateriaalitukea n. 5,6 miljardia euroa. Osana EU:n Ukrainalle antamien turvallisuussitoumuksien kokonaisuutta Euroopan ulkosuhdehallinto on tehnyt myös alustavan ehdotuksen 20 miljardin euron suuruisen Ukrainan puolustusrahaston perustamisesta Euroopan rauhanrahaston yhteyteen.

Ulkoasiainneuvosto päätti 23.1.2023 seitsemännestä 500 miljoonan euron tukipaketista Ukrainalle ja 45 miljoonan euron avustustoimesta EUMAM Ukraine -operaation koulustustoiminnan tukemiseksi Euroopan rauhanrahastosta. Euroopan rauhanrahaston kautta rahoitettava tuki Ukrainalle nousi 3,6 miljardiin euroon. Lisäksi on päätetty 2 miljardin euron lisärahoituksesta Euroopan rauhanrahastolle, josta 1 miljardi on päätetty käyttää jäsenmaiden suoriin pääosin 155 mm tykistöammusten toimituksiin Ukrainalle. Jäljelle jäävä 1 miljardi käytetään pääosin 155mm tykistöammusten yhteishankintoihin. Jäsenmaat ovat päättäneet rahaston kokonaisrahoituskaton nostamisesta edelleen 3,5 miljardilla eurolla edellä mainitun 2 miljardin euron lisäksi. Päätös tehtiin 26.6.2023

ulkoasiainneuvostossa ja se vahvistettiin Eurooppa-neuvostossa. Tästä lisärahoituksesta 1 miljardi kohdistetaan Ukrainan tukemiseen ja 2,5 miljardia euroa rahaston alkuperäisten globaalien tason tehtävien rahoittamiseen. Ukrainan tukemiseen kohdistettavan 1 miljardin euron lisärahoituksen operationalisointi on käsittelyssä, samoin kuin esitys kahdeksannesta 500 miljoonan euron suuruisesta avustustoimenpiteestä.

EU:n ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja Borrell sai 20.2.2023 ulkoasiainneuvostosta toimeksiannon edistää toimia Ukrainalle osoitettavan aseellisen tuen sekä Euroopan puolustusteollisuuden kapasiteetin vahvistamiseksi. Ukraina tarvitsee sotilaallista tukea kiireellisesti. Samalla EU-maiden tulee täydentää omia varastojaan.

EU:n ulkosuhdehallinto, Euroopan puolustusvirasto ja komissio jakoivat 1.3.2023 ajatuspaperin, jossa esitetään 1) Ukrainan kiireellistä tukemista tykistöammuksilla jäsenmaiden varastoista ja tähän liittyviä takaisinmaksuja Euroopan rauhanrahastosta; 2) yhteishankintoja tykistöammusten toimittamiseksi Ukrainan tueksi ja jäsenmaiden varastojen täydentämiseksi sekä 3) toimia eurooppalaisen puolustusteollisuuden kapasiteetin lisäämiseksi ja tuotannon pullonkaulojen purkamiseksi komission tuella.

Ulkoasiainneuvostossa 20.3.2023 saavutettiin EUH:n ehdotukseen pohjautuva jäsenmaiden poliittinen yhteisymmärrys edellä mainitusta kolmen raiteen lähestymistavasta.

Tammikuussa 2023 hyväksytyistä 2 miljardin euron EPF-lisärahoituksesta käytetään 1 miljardi euroa ensimmäiseen raiteeseen, eli jäsenmaiden suoriin pääosin 155 mm tykistöammusten toimituksiin Ukrainalle. Jäljelle jäävä 1 miljardi käytetään toiseen raiteeseen, eli pääosin 155mm tykistöammusten yhteishankintoihin.

Ukrainan puolustusmateriaalitukea koskevassa suunnittelussa on EUH:n ja neuvoston toimesta tuotu ammustoimitusten ja yhteishankintojen lisäksi vahvasti esiin kolmas elementti (nk. raide 3), joka on puolustusteollisuuden tuotantokyvyn nopea kasvattaminen.

Tähän kolmanteen raiteeseen liittyen komissio julkaisi 3.5.2023 uuden asetusesityksen nimeltä 'Act in Support of Ammunition Production' (ASAP). Sopusetuksesta saavutettiin trilogineuvotteluissa 6.7. ja asetus astui voimaan 24.7.2023.

Uuden asetuksen tavoitteena on kasvattaa eurooppalaisen puolustusteollisuuden nykyistä tuotantokapasiteettia ja avata tunnistettuja pullonkauloja. Rahoitusvälineellä halutaan vastata ammusten ja ohjusten lisääntyneeseen kysyntään sekä edistää ammustoimituksia Ukrainaan ja nopeuttaa kansallisten ampumatarvikevarastojen täydentämistä.

ASAP-asetuksessa on kaksi oikeudellista perustaa. Rahoitusohjelman oikeudellinen perusta on artikla 173 SEUT, jonka tavoitteena on teollisuuden kilpailukykyyn varmistaminen. Asetus keskittyy ammus- ja ohjustuotantoon. Komission mukaan teollisuudessa tarvitaan rakenteellisia muutoksia ja EU-rahoituksella voidaan nostaa kapasiteettia. ASAP:n budjetti on 500 milj. euroa. Euroopan puolustusrahastosta (EDF) siirretään 260 milj. euroa ja EDIRPA välineestä (European defence industry reinforcement through common procurement act) 240 milj. euroa. EU:n budjetista saatavat ASAP:n alla toteutettavien projektien rahoitusosuudet tulevat olemaan 35-50% välillä, ja rahoituksen tarkoituksena on nopeuttaa ja kasvattaa tuotantoa, sekä kasvattaa rajat ylittävää yhteistyötä. Rahoitusta on tarkoitettu ohjata myös alustavasti 50 milj. euroa 'Ramp-up Fund' kautta, jonka avulla EU:n rahoituksella vivutetaan yksityistä rahoitusta.

Väliaikaisten regulaatioartiklojen perusta on artikla 114 SEUT. Asetuksen sääntelyosa mahdollistaa puolustus- ja turvallisuushankintadirektiivin (PUTU) implementoinnin yksinkertaistamiseen tähtääviä toimia. Komission alkuperäinen ehdotus sisälsi laajemman regulaatiopilarin, joka sisälsi muun muassa mahdollisuuden komission hallinnoimaan, sakkouhan alla toimivaan, tilausten priorisointimekanismiin. Ehdotus sisälsi myös toimia, joilla komissio olisi voinut kartoittaa ja seurata puolustustarvikeyritysten tuotantomääriä ja –ketjuja. Komission tarkoituksena oli pystyä ennakoimaan paremmin pullonkauloja puolustustuotteiden toimitusketjuissa asettamalla yrityksille ja jäsenvaltioille raportointivelvoitteita.

Neuvoston yleisnäkemyksessä jäsenmaat olivat regulaatiopilarin poiston kannalla ja trilogineuvotteluissa saavutettiin yhteisymmärrys Euroopan parlamentin kanssa sääntelykokonaisuuden poistamisesta. Kompromissina neuvotteluosapuolet sopivat yhteisestä julkilausumasta, jossa sitoudutaan tarkastelemaan kesätaun jälkeen regulaatiopilarin elementtejä komission uusien ehdotusten kautta. Mahdolliset ehdotukset ovat irrallisia ASAP-asetuksesta ja on odotettavissa, että komissio esittää regulaatiopilarin kaltaisia ajatuksia tulevassa asetusehdotuksessa Euroopan puolustusinvestointiohjelmasta (European Defence Investment Programme, EDIP).

ASAP-rahoitusohjelman toimeenpääntö alkaa elokuun lopussa jäsenvaltioiden edustajista koostuvan ohjelmakomitean kautta. ASAP-ohjelmakomitean vastuulla on päättää työohjelmasta, jonka perusteella projektiehdotukset kilpailevat rahoituksesta. Työohjelman budjetti tulee painottumaan neljään kategoriaan: räjähteet, ruuti, kuoret ja ohjukset.

Eurooppa-neuvoston toukokuussa 2022 tekemän päätöksen mukaisesti unionissa on viety eteenpäin tavoitetta perustaa väline (European Defence Industry Reinforcement through common Procurement Act, EDIRPA), joka antaisi paremmat mahdollisuudet puolustusmateriaalin yhteishankintoihin unionimaiden kesken. EDIRPA:sta saavutettiin trilogisopu 27.6. ja lopulliseksi budjetiksi sovittiin 300 MEUR. Väline tukee jäsenmaiden erittäin lyhyen aikavälin hankintatarpeita ja tarkoituksena on näiden hankintojen avulla korvata Ukrainaan lähetetyn materiaaliavun luomia varastopuutteita jäsenmaissa.

ASAP:n ja EDIRPA:n lisäksi komissio on suunnitellut antavansa asetusehdotuksen pitkän aikavälin yhteishankintoihin liittyvistä toimista. Asetusehdotus koskisi Euroopan puolustusinvestointiohjelmaa (European Defence Investment Programme, EDIP), joka sisältäisi muun muassa puolustusmateriaalin ALV-vapautuksen sekä yhteisesti priorisoituja projekteja. Puolustusinvestointiohjelman alla on tarkoitus jatkaa ja hyödyntää lyhyen aikavälin hankinnoista saatuja kokemuksia, ja sen on myös tarkoitus täydentää Euroopan puolustusrahaston ja pysyvän rakenteellisen yhteistyön (PRY) tarjoamia yhteishankintamahdollisuuksia pitkällä aikavälillä. Suomi on korostanut huolellisen valmistelun merkitystä pidemmän aikavälin välineessä. Komissio julkaisee näillä näkymin EDIP-asetusehdotuksen syksyllä.

EU:ssa on käynnistetty marraskuussa 2022 sotilaallinen avustusoperaatio (EU Military Assistance Mission, EUMAM Ukraine -operaatio) Ukrainan asevoimien tukemiseksi. Operaatio tukee Ukrainan asevoimien kouluttamisessa. Operaation strategisena tavoitteena on edistää Ukrainan asevoimien sotilaallisen kyvykkyyden lisäämistä ja siten tukea Ukrainan kykyä puolustaa suvereniteettiaan, alueellista koskemattomuuttaan sekä

suojella siviilejä. Operaation tavoitteena on myös koordinoita ja synkronoida jäsenvaltioiden toimia, joilla tuetaan Ukrainan asevoimille annettavaa koulutusta.

Operaation koulutustoimet ovat edenneet hyvin. Tavoite 30 000 koulutetusta ukrainalaisesta saavutetaan 2023 loppuun mennessä, ellei jo aiemmin. Operaatioon osallistuu tällä hetkellä 17 jäsenmaata.

Suomi on tähän mennessä tehnyt päätökset 17 puolustustarvikeapupaketin lähettämisestä Ukrainaan. Kaikkien Suomen Ukrainalle toimittamien puolustustarvikepakettien korvattava arvo on viimeisimmän (päättös 6.7.2023) paketin myötä noin 1,2 miljardia euroa.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan

Venäjän hyökkäyksellä Ukrainaan on pitkäkestoisia vaikutuksia turvallisuusympäristöön Euroopassa ja Suomen lähialueilla. Venäjä on osoittanut, ettei se kunnioita valtioiden suvereniteettia ja alueellista koskemattomuutta ja on toimillaan loukannut YK:n peruskirjaa sekä rikkonut eurooppalaista sopimusperusteista turvallisuusjärjestystä.

Venäjän hyökkäyksellä Ukrainaan on pitkäkestoisia vaikutuksia turvallisuusympäristöön Euroopassa ja Suomen lähialueilla. Euroopan turvallisuustilanne on vakavampi ja vaikeammin ennakoitavissa kuin kertaakaan kylmän sodan jälkeen. Jännitteiden lisääntyminen on heikentänyt Itämeren alueen turvallisuustilannetta ja sen ennakoitavuutta.

Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyys muuttaa turvallisuuspoliittista asetelmaa pohjolassa ja kytkee Itämeren ja arktisen alueen tiiviimmin yhteen, minkä myös Venäjä ottaa huomioon sotilaallisessa suunnittelussaan ja toiminnassaan. Vaikka Venäjän sotilaallinen toiminta on keskittynyt Ukrainaan, se pyrkii ylläpitämään vahvaa sotilaallista läsnäoloa myös Itämeren alueella ja arktisella alueella.

Heikkenevä globaali ruokaturva on yksi Venäjän hyökkäyssodan laajamittaisista seurauksista. Venäjä ilmoitti heinäkuussa irtautuvansa sopimuksesta ja pitävänsä Ukrainan Mustanmeren satamiin kulkevia aluksia mahdollisesti sotilaslastia kuljettavina.

EU:n nopean toiminnan kyky

EU:n nopean toiminnan (Rapid Deployment Capacity, RDC) kehittäminen on yksi strategisen kompassin tavoitteista. Tarkoituksena on kehittää enintään 5 000 sotilaasta koostuva EU:n nopean toiminnan joukko vuoteen 2025 mennessä. Tätä kapasiteettia voitaisiin käyttää välittömiin uhkiin ja kriisitilanteisiin vastaamiseksi, mutta myös tarvittaessa vahvistuksena tai reservijoukkona.

EU:n satelliittikeskuksen johtokunta

EU:n satelliittikeskuksen (SatCen) tavoitteena on tukea EU:n toimintaa ja päätöksentekoa yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla ja erityisesti yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan alalla. SatCen on satelliittikuva-analyysiin erikoistunut virasto, joka antaa varhaisvaroituksia mahdollisista kriisitilanteista ja tuottaa monipuolisesti analyysia muun muassa sotilaallisesta toiminnasta, ydinohjelmien ja

kemiallisten aseiden seurannasta ja muuttoliikkeestä tukeutuen avaruuteen sijoitettuihin välineisiin ja niihin liittyviin tietoihin, kuten satelliitti- ja ilmakuviin. Satelliittikeskus tekee yhteistyötä EU-jäsenvaltioiden lisäksi EU-toimielinten ja virastojen, kuten EU:n ulkosuhdehallinnon ja komission sekä EU:n ulkopuolisten kumppanimaiden ja järjestöjen, kuten Etyj:n ja YK:n kanssa. Poliittisten ja turvallisuusasioiden komitea huolehtii neuvoston alaisuudessa satelliittikeskuksen poliittisesta valvonnasta ja antaa satelliittikeskuksen ensisijaisia toiminta-aloja koskevaa poliittista ohjausta. Korkea edustaja antaa YUTP:tä ja erityisesti YTPP:tä koskevien tehtäviensä mukaisesti satelliittikeskukselle toimintaohjeita, tämän kuitenkin rajoittamatta satelliittikeskuksen johtokunnan ja johtajan määriteltäviä tehtäviä.

EU:n satelliittikeskuksen johtokunta kokoontuu 29. elokuuta toista kertaa historiassaan ministerikokoonpanossa. Ensimmäinen ministeritason kokous järjestettiin toukokuussa 2021. Ministerijohtokunnan puheenjohtajana toimii EU:n ulkosuhteiden korkea edustaja Josep Borrell. Ministerikokouksen tavoitteita ovat muun muassa keskuksen näkyvyyden lisääminen ja sen merkityksen tunnustaminen EU:n tavoitteille autonomisesta pääsystä avaruuteen sekä avaruuden, turvallisuuden ja puolustuksen linkkien vahvistamisesta. Ministerijohtokunnassa keskustellaan muun muassa SatCenin toiminnan kasvun seurauksista keskuksen budjettiin ja henkilöstöön, keskuksen pysymisestä mukana nopeassa teknologisessä kehityksessä sekä autonomisesta pääsystä satelliittikuvalähteisiin.

SatCenin rooli on entisestään korostunut Venäjän hyökkäyssodan myötä. Sota on alleviivannut avaruuspohjaisten palveluiden ja niiden resilienssin merkitystä. SatCenin työ huomioidaan maaliskuussa 2022 hyväksytyssä EU:n turvallisuus- ja puolustusyhteistyötä ohjaavassa strategisessa kompassissa, jonka yhdeksi toimenpiteeksi sovitaan EU:n satelliittikeskuksen vahvistaminen vuoteen 2025 mennessä itsenäisen kuvatiedustelun valmiuksien parantamiseksi. Maaliskuussa 2023 julkaistu komission ja EU:n ulkosuhdehallinnon yhteinen tiedonanto EU:n turvallisuuden ja puolustuksen avaruusstrategiasta toteaa SatCenin tarjoavan ainutlaatuisen paikkatietoanalyysivalmiuden EU:n ja sen jäsenvaltioiden päätöksentekoa ja toimintaa tukemaan. Strategia pyrkii purkamaan avaruuden, turvallisuuden ja puolustuksen välisiä siiloja, parantamaan turvallisuuden ja puolustuksen tarpeiden huomioimista EU:n avaruusohjelmassa sekä kohentamaan EU:n avaruusohjelman resilienssiä.

5. LAATIJAN JA MUIDEN KÄSITTELIJÖIDEN TIEDOT

Anna Hernberg/ PLM, anna.hernberg@gov.fi, p. 0295 140 164
 Meiju Keksi /PLM, meiju.keksi@gov.fi, p. 0295 140 322
 Niklas Backlund/PLM, niklas.backlund@gov.fi, p. 0295 140 131
 Anna Kemppe/VNK, anna.kemppi@gov.fi, p. 0295 160 164
 Janne Heiskanen/UM, janne.heiskanen@gov.fi; p.0295 350 330

